

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 8. uri zjutraj.

„Edinost“ stane:

za vsa leta gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; „ 4.50
za četrt leta 1.50; „ 2.25
Z „Novičarjem“ vred:
za vse 1-to gl. 7.—
„ pol leta 3.50
„ četrt 1.75

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov. v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov. — „Novičar“ pa po 2 nov.

EDINOST

Oglas in oznanila se računajo po 8 nov. vsakega v petiti; za naslove s dobelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne sabvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu Piasza Caserma št. 2. Vsako pismo mora biti frankovano ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnništvo Piasza Caserma št. 2. Odprte reklamacije o proste poštnine

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

•V edinost je moč•

XIX. redni občni zbor političnega društva „Edinost“

dne 18. junija 1893.

(Dalje.)

Naju se je zlobno vprašalo; kaj sva dosegla? Odgovoril bom na to povsem kratko. Najprej z protivprašanjem: Kaj se je doseglo, služeč vladi od leta 1879. najprej? Načelna opozicija ne računa z začasnimi uspehi, ne misli na pobiranje milostnih drobtin s polnih vladnih miz, — ona hoče opravičeno kose kruha, potrebne za obstanek, življenje in napredek; tega pa z dosedanjim sistemom ne moremo dognati. Najmanjša reč, ki se je dosegla, pripisuje se drugim na račun, a dosegla se je zaradi nas, zaradi naše opozicije, da se ta dalje v narodu ne razširi. Ko bi se res ne bilo nič doseglo, oziroma, kar se še ni doseglo, to je najboljši dokaz za najino postopanje in najino prepričanje, naj se spremeni sistem. Delala sva iz prepričanja, da delava za rešitev naroda in srečna sva, da delujoč za narod, delava tudi za dinastijo in monarhijo, kateri je podlaga pravičnost, kakor je to na kraljevem dvoru na Dunaji zapisano.

Vsak rodoljub, posebe pa narodni poslanec ima dolžnost, braniti narod propada. On ne sme preživeti smrti svojega naroda, ampak z njim se boriti za častno življenje in v borbi rajši častno umreti, kakor sramotno živeti.

Mogoče, da sem predolg. Dovolite mi še par besedij kot odgovor na neko opazko č. g. poslanca dra. Ferjančiča, storjeno na shodu v Vipavi in na jedno opazko „Slovenčevega“ Dunajskega dopisnika.

Dr. Ferjančič je rekel, da ni mogoče novih poslancev češkega naroda in s tem tudi nas pridobiti za skupno delovanje s prejšnjo večino. Tukaj je gotovo mislil glavno na glasovanje o dispozicijskem fondu za l. 1893. Tedaj se je z raznih stranij nagovarjalo posamične člane češkega in

našega kluba, da naj glasujemo za dispozicijski fond in naglaševalo se je pri tem, da bi se tako porazila levica, ki je todaj nagajala. Sam dr. Ferjančič navaja razlog, zakaj se nismo dali pregovoriti, ko veli, da prejšnja večina ni izkoristila svoje večine, da je bila popustna in da so razmere postajale čim dalje tem neznosnejše. Kaj se hoče s tako večino? . . . Ne Mladočehi, ne mi se nismo dali pregovoriti, tem manj, ker se niso klubi s klubi dogovarjali, ker niso ti klubi povedali, na kaj se bodo vlada zavezala in ker ta niti ni obljubila, da bo premenila dosedanja načela, vladanje v duhu levice. Mi nismo mogli glasovati za zaupnico vladi brezpogojno, ne imejoč zagotovila za zboljšanje, kakor tudi Vi v Trstu niste mogli glasovati za stanovito stranko, ne imejoč zagotovila za zboljšanje položaja Slovencev v Trstu in okolici.

Dotična opazka „Slovenčevega“ dopisnika je — dovolite, da rečem naravnost in iskreno, kakor sem že vaju, reči popu in bobu bob — zlobna; namreč, da so z levico glasovali Mladočehi in „člani hrvatskega kluba“. Mi smo v opoziciji, glasovali smo dosledno, kakor že večkrat in nas se ne sme obdolžiti, ako so levičarji takrat glasovali, kakor mi. Ta zlobnost je tem večja, če se pomisli, da klub konservativcev že dve leti glasuje z levico za vlado, in sicer za predloge, kateri nakladajo narodu težka bremena.

Sicer pa naj omenim, da je baš pred razpravo o dispozicijskem fondu se ponudila lepa priložnost za združenje vseh hrvatskih in slovenskih poslancev v najpotrebnejših zahtevah za slovenski in hrvatski narod; pri tej priliki mogli bi bili formulirati svoje zahteve in jih predložiti klubom in vladi kot pogoj za svoje glasovanje za dispozicijski fond. Ko smo pa mi to pripomnili, je rekel slovenski poslanec: „Ja, to bi značilo: postaviti vladi revolver na vrat!“

nekdaj, ko sem mislila na tak trenutek, mnogo britkih ur, dnij, mesecev sem prestala potem. Zdaj, hvala Bogu, sem vse to prebolela. Mojemu življenju smer je drugačna. Torej tu je moja roka! Žal besede o vas ni bilo iz mojih ust in je ne bode; sojeno nama je bilo tako. Verjemite, da nisem praznoverna, toda prepričala sem se, da ima vsak človek tudi zlega duha poleg sebe. Če ga sam ne more naravnost v greh zapeljati, tedaj mu škoduje, kakor in kjer mu je mogoče. Meni je takšen zli duh — moja teta. Svoje prste je morala vtakniti vmes. Bog ji odpusti, jaz sem ji že davno!“

„Veseli me, da sem vam mogla tako razkriti svoje misli. — Oprostila sem vam že davno, gospod doktor. Ostanite zdravi, srečni, dokler se ne snidemo vsi — tam gori!“

Zadnjih besed že ni Milan več prav slišal, ker je Avgusta nagloma zbežala za otrokoma. Čutil je le še pritisk nežnih prstov, čutil odločni pomen nje besed, umel je pa ni. Kakor nem je gledal vedno v ono stran, kjer je zginila hiteč od njega. Potem je stopil nekaj stopinj prav naglo za njo, toda Avguste ni bilo nikjer.

Prijel se je za vročo glavo. Sam ni dobro vedel, da li je sen ali istina. Dolgo

Sedaj, dovolite mi pa, da se ozrem v kratkem ne ono, kar je govoril č. g. poslanec Nabergoj pri shodu volilcev dne 8. januarja t. l.:

Izpisal sem si glavno misli njegovega govora in prečitam jih po vrsti, ter dodam povse kratke opazke. On je namreč rekel (čita):

„Začetkom Taaffeove vlade se je bila ustvarila večina, pod katero se je marsikaj na boljše obrnilo“. — Omenil sem že, v kakih okoliščinah je bil Taaffe na vlado poklican in zakaj se je marsikaj obrnilo na boljše. Monarhija je potrebovala vojakov in denarja. Tedaj so Slovani rešili monarhijo iz neprijetnega položaja, zato jim je vlada nekaj dala, nekaj pa obljubila, a sedaj že nič ne obljublja, ker je že popolnoma v naročju levice.

„Večina se je začela rušiti, ker vlada ni hotela izvršiti programa desnice“. — To pravi č. g. Nabergoj in dolži vlado. —

„Razne nesrečne vladne naredbe, imenito Dunajske punktacije, provzročile so, da so prišli v drž. zbor Mladočehi; ti so stopili v opozicijo in se niso dali pridobiti za večino“. — Tedaj zopet vlada, vladne naredbe.

„Neimajoč vlada večine, skušala je ustvariti jo z levico, ali ni šlo; sedaj ni večine“. — Iz poprej rečenega se vidi, da je to vlada sakrivila.

„Da je prišlo do tega, do tako žalostnih parlamentarnih odnošajev, kriva je v prvi vrsti vlada, ker ni hotela zadovoljiti pravičnim zahtevam poprejšnje večine“. — Tedaj je v prvi vrsti vlada kriva, da so tako žalostni parlamentarni odnošaji. In to vse pravi č. g. Nabergoj, ki sam tako postopa proti vladi ne le na Dunaju, temveč tudi tukaj v Trstu.

„Največji del krivnje pa pada na neslogo slovenskih narodov in njihovih zastopnikov“. — Kdo je kriv te nesloge? Najprej je potrebno doznati: kaj je dobro

se ni mogel razbrati, kako je vse prišlo, kako se je zgodilo. Kje neki mu je bil jezik, kje misli, kje odločnost? Šele nekaj minut pozneje je začel premišljati njeno besede. Opravičevala se ni prav nič, tako si je počitoval sam ravnokar vršeči se prizor, tožila mi ni nič, sovražila me tudi ni do sedaj. Nekaj je spominjala svoje tete — Brigitte — zatrjala je, da ji je vse odpustila. Res, čudno! Ta štrona se je zdela Milanu vedno bolj zamotana. Krenil je z mislijo na desno in levo, toda nikjer ni našel gotovosti, najmanje v tem, da bi utegnila biti Avgusta — nedolžna.

Kakor njeno govorjenje tako se mu je zdelo nerazumljivo tudi vse njeno vedenje. Premišljeval je njeno prikazen, vso pot premišljeval je tudi njene neustrašne, odločne besede. Nekaj je slutil, nekaj je čutil tu vmes tajnega, česar človek ne more umeti. Njegov duh je vedno v onem mraku, ki seza od začetka bodočnosti v nedozirno preteklost. Tam v nedosežni daljavi se zliha mračna slika naših spominov z mrakom naših nepopolnih spoznanj in čutov, kakor se tam v modri daljavi spajajo sinje gore z neizmernim nebesnim svodom. Srce pa, srce naše hodi lastna pota!

Minilo je več duij, prej ko je Milan

in kaj je slabo ter se složiti le za dobro proti slabemu!

„Sedaj prava kdo: Zakaj se nisi pridružil Mladočehom, ali vsaj radikalnim Hrvatom? Mladočehom naj sodi dočočnost. Gledé na radikalne Hrvate pa pravim brez ozirov, da se nikakor ne zlagam z njihovimi nazori, skoravno zajamčujejo zedinjeno Slovenijo“. — Ne porajtam, ako nas naziva radikalec, kakor to tudi drugi naši nasprotniki delajo; naš radikalizem obstoji v tem, ker zahtevamo, naj se vršijo zakoni tudi proti našemu naredu in naj se ta ohrani proti tujstvu. Prašam le, zakaj je č. g. Nabergoj proti našim nazorom tudi z omonjenim zajamčenjem?!

„Mladočehi zahtevajo svoje kraljestvo, ako bi to dosegli, potem bi se ne smeli mešati v naše zadeve, in Slovanci bi izgubili sorodne brate, koji bi jim morali biti najboljši zavezniki v bližnji bodočnosti, v borbi za narodni obstanek“. — To se čudno sliši, baš kakor da sedaj ni treba boriti se za narodni obstanek; čudno je tudi, da se zove najboljšimi zavezniki — ki se takinimi v resnici pri vsaki priložnosti tudi kažejo — one, proti katerim se navadno, če ne izključno, postopa; Mladočehom pa. — kakor sem pred nekoliko dnevi od jednega slišal — zdi se naravnost smešno, da bi oni mogli manj pomagati svojim bratom, ko bi jim ne bilo boriti se za svoj obstanek, — in to bi bilo, ko bi dosegli svoje kraljestvo.

„Ravno tako je s težnjami radikalnih Hrvatov s to razliko, da bi se Mladočehi zadovoljili s pravimi mejami kraljestva, dočim hoče petotica hrvatskih zastopnikov potegniti svoje hrvatsko pravo tudi na Trst s okolico, in še dalje čez meje bistre Soče. Prepričan sem, da na vprašanje, ali odobrujete tak program, odgovorite z odločnim: ne!“ — Zakaj, zakaj?! Tako govoré največji nasprotniki naši. Čast. g. Nabergoj se je mogel po onem shodu prepričati, da ne pozna čustev svojih volilcev.

pozabil sestanek v G. Nekoliko stanovska opravila, nekoliko priučena, vstrajna pridnost ata ga slednjič vendar toliko zadrževala, da ni mogel prepogosto o tem premišljovati. Nekega dne, ko so ga zopet nadlegovali taki spomini, pusti svojim mislim prosti tek, potem pa reče:

„Kaj, nedolžna?“ Zdelo se mu je to tako res, kakor da zajec hodi v vas k lisici. Zasmije se na tihem in izpregovori:

„Kakor v kakšnem romanu.“ O teh besedah se je umaknila vsa zadeva drugim, nujnejšim spominom. Vse se je gibalo zopet v starem tiru. Minil je dan za dnem, mesec za mesecem. Poletna vročina je pritiskala najhujše, suša je žgala po polju, žito je zorelo, grozdje rmenelo, potnik se je umikal pekočemu solncu. Kmetič je o poludanskih urah odložil orodje ter se zleknil v senco po mehki travi za toliko časa, da mine najhujša sopenarica. Sleherni človek je tedaj počutil nasledke vročine, neprijetnosti poletja, kaj šele pod južnim nebom naše domovine, kjer zori oljka, kjer se peni prijetni Izolanec, kjer duhti polje in vrt po zrelem ovočju, kjer pluskajo neugnani valovi modre Adrije ob naše bregove . . .? Kdor se je navadil trpeti vse te poletne neugodnosti, ne bo mu težavno pod istim tropičnim nebom. Tako

PODLISTEK.

Avgusta.

Izvirna novela. Spisal Ivo Trošt.

III.

(Dalje.)

„Vem,“ odreže se Avgusta kratko. „Tedaj sem prejela Vaše suho pismo, kateremu je bilo priloženo ono moje tete, potem sem še pisala, seveda ne da bi se bila najmanje opravičevala, odgovora pa nisem bila več vredna. Vi, cenjeni gospod doktor, ste verjeli potem teti, prej ste pa meni verjeli.“

„Avgusta“, vzklikne on sožalno, „človek je marsikedar prenagel“ tu Milan preneha, domisliviši se, da bi utegniti biti tudi on prenagel. Morda je ona res kriva, saj se ni še z jedno besedo oprala natveznega madeža. V duhu se mu je zopet prikazala ona grozna pošast, katero je zmatral svojo verno zaščitnico; ni pa vedel, da je to njegov lastni „jaz“.

„Pozabiva, gospod doktor, kar je bilo med nama. Kaj bi se žalila. Na dvoje gresta pota, saj veste, kako poje Jenko. Vedite, da se med nama to godi že davno. Tu je moja roka! — Srce mi je krvavelo

Jeden njegov volilec in prijatelj (glej „Edinost“ od 11. februarja 1893.), mu je zameril, da je govoril proti idejam hrvatsko-slovenskega kluba, da je govoril proti zedinjenju slovenskih dežel s Hrvatsko. To bi bilo prepotrebno za vse stroke javnega življenja. Če bi se imeli tudi utopiti v hrvaškem morju (na kar se nikakor ne misli), bi boljše bilo, kakor utopiti se v nemškem ali italijanskem morju. Mnenje okoličanov, ki poznajo Laginjo in Spinčića, je, da se g. Nabergoj vsaj ni smel dotikati tega vprašanja. Ni treba delati razločka mej Hrvati in Slovenci — (to delajo naši nasprotniki). — V Istri in Trstu delujejo složno, zato se ne sme sejati nesloge. V tem zmislu so se izjavili tudi Škedenjci in Rojanci.

„Mnogi pravijo, da ne more biti slabeje, ako se tudi v opozicijo stopi; ali temu ni tako, more biti še slabeje“. — Kaj še?! Fizično ubijati in obešati?! Tudi to se more, ali kri mučenikov je še vselej rodila dober sad za ideje, za katere so trpeli.

„Hohenwartov klub je prenehal biti vladina stranka“. — Vender skoro vselej in brezuvetno glasuje za vlado.

„V dobi Taaffejevi obrnilo se je tudi v Istri na boljše, za kar gre vsekako na prvem mestu zasluga požrtvovalnim rodoljubom, ali vlada bi bila vender mogla to zaprečiti, ko bi bila postopala brutalno“.

— Že po prvi politični volitvi se je s tem pretilo in tudi izvrševalo. Tega postopanja — misli g. Nabergoj — ni še dosti. Čujte moške v Istri, ki na svoje oči gledate, kar se vse dogaja in kar se je zadnjih par let zgodilo! Meni se zdi, da gospod poslanec več veruje nekim gospodom, ki ničesar ne vidijo, kakor onim, ki vse na svoje oči gledajo.

V ostalem odgovoril je g. poslancu volilec g. Ivan Balanč, da bi bil želel javen shod, da neuspehov ni kriv g. poslanec, ampak vlada, in da bi zavolj tega naši poslanci ne smeli biti na vladni strani, ki nam ne da niti najskromnejših pravic ter da bi gosp. poslanec imel izstopiti iz kluba, ki podpira tako vlado. Ravno isto z ozirom na vlado rekla je g. poslancu deputacija okoličanskih veljakov, omenivši, da so okoličanski Slovenci delali skupno z vlado, upajuč, da obranijo sebe in vlado, da pa vidijo iz postopanja vlade, kako se nanjo ni zanašati ter so ga prosili, da to naznani na pravem mestu.

(Konec prih.)

so ugibali vsako leto tuji v K. in si na tihem želeli v hladnejše kraje slovenske. V tem času dojde dr. Zorniku dekret, da je službeno premeščen v N. na Kranjsko. Veselo je pozdravil to novico, tovariši so ga pa zavidali, da bo leto tako kmalu iz vročine, o kateri so trdili hudomušneži, da je na solncu samo za 3° nižja kot v malem peklu.

Ne bomo opisavali, kako ljubeznivo se je poslovil z dijaki, ki so mu priredili lepo podoknico, ne, kako ganljivo so ga pozdravili stanovski tovariši. Mož je vsem zapustil stalen, trajen spomin. In vender bi sam tako rad ostavil malone vse spomine v tem mestu. Tu je deloval nad sedem let. Na šolskem polju je to doba cele generacije. Tu med tuji je čutil, trpel, deloval za svoj mili narod, ki je še vedno zaničevan in preziran.

Vsi so Milanu želeli iste sreče, istih uspehov v vseh podjetjih, kakoršno je imel tukaj, sam si je pa mislil na tihem: prestat sem, kar je bilo najhujšega; to se ne vrne več in si ne želim. Seveda, vsakdo najlažje presoja sam sebe, če je le do samega sebe odkritosrčen. Vselej ni to lahko, ker vrojena sebičnost v človeku ne miruje rada.

(Dalje prih.)

V Gorici. 29. junija. (Konsumno društvo.) — Danes leto se je vršil v Gorici neki shod v Dreherjevi dvorani, ki se je posvetoval o ustanovitvi nekakega konsumnega društva po izgledu onega v Rojanu. Kdo ga je snoval, ne vem. Toliko pa vem, da pri sklicevanju ni bilo nobenega onih goriških veljakov, ki edini bi mogli zagotoviti uspeh kakih podobnih misli. Povabljeni so bili tudi odborniki rojanskega društva, da bi pojasnili bitstvo in važnost konsumnih društev. Do danes se ni zgodilo ničesa v tem oziru. Zakaj ne, je dobro znano. Znano je isto tako dobro tudi vsakemu dopisniku v cenj. „Edinosti“, ki je porabil ta slučaj, da je poskušal vreči par pušč v osebe, ki so mu iz posebnih vzrokov neljube. Da ne ostanem odgovora dolžan, kakor bi ne imel česa odgovoriti, sledi naj pa to pojasnilo.

Že na shodu je padla misel, da bi se ustanovilo konsumno društvo po izgledu rojanskega. To pa zategadel, ker v Gorici imamo dosti malih slovenskih trgovcev z jestvinami, katere bi konsumno društvo brez dvoma uničilo, česar pa ne smemo dopustiti, ako hočemo pomagati narodni trgovini na noge. Iz tega vzroka je shod to misel zavrgel.

Pač pa je shod soglasno odobral misel, da Slovenci moramo dobiti trgovino s kolonijali in jestvinami na debelo v svoje roke, da bodemo tekmovali z velikimi laškimi trgovci. Zato se je sklenilo delati na to, da bi se ustanovilo „trgovsko društvo“, ki bi kupčevalo na debelo in zalagalo naše male trgovce.

Izvolil se je odbor, ki naj bi izvršil to — velikansko nalogo; v odboru pa so bili možje, kateri se take naloge niso smeli lotiti, kar bi bilo naravnost najjavnost. Zato se je odbor pomnožil s raznimi goriškimi veljaki, — ali nihče ni hotel sprejeti predsedništva. Velikanska naloga, osnovati društvo, ki bi imelo na stotisoče prometa, ki bi na debelo trgovalo z blagom, oplašilo je vsakega, kajti nihče sposobnih mož nima toliko časa, da bi mogel prevzeti vodstvo takega silno nevarnega podjetja, združenega z velikansko odgovornostjo. Zato se je misel za zdaj opustila in odložila. Kdaj pride na vrsto, pokaže čas!

Tako stoji ta reč! Dotični dopisnik lahko zabavlja dalje, ako hoče, saj jeziki in kritikastirati ni nikaka težava, delati pa, in to z uspehom, je pa malce drugače. Nikar naj si tudi ne domišljuje, kakor je videti iz njegovega dopisa, da je kar tako vsakdo, komur pade v glavo delati poskuse na tuji račun, sposoben za enaka podjetja, pri katerih bi mu narod dal v roke kakih 30—40 tisočakov na razpolago. Ne, ni takó! Ako so pa možjé, kateri edini bi bili sposobni za tako podjetje in ki bi bili tudi našli potrebno zaupanje, sklenili drugače, da treba namreč za zdaj odložiti to lepo in prevažno misel, potem stori dotični dopisnik najbolje, ako lepó molči in opravlja vestno in pošteno svoje vsakdanje posele, pa bo vse prav.

Iz Kopra (2. julija 1893). Ker nima naše učiteljsko izobraževališče nobenega letnega, tiskanega šolskega sporočila, naj mi bode dovoljeno, da tu v kratkem povem nekoliko o sklepu našega šolskega leta. Na tukajšnjem učiteljskem izobraževališči je letos blizo 100 gojencev, izmed katerih je 35 Slovencev.

Šolsko leto konča za prve tri tedaje 10. julija in 11. julija prične se pod predsedništvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika Antona viteza Klodiča skušnja zrelosti, ki bo morda trajala četiri dni. O izidu sporočim Vam pozneje. Za danes pa le omenjam, da so bile pismene skušnje zrelosti od dne 26. junija do 1. julija. Ker se gotovo marsikdo zanima, kaj in kako se je pri tej skušnji zahtevalo in da spleh Slovenstvo zvé, da se od bodočih učiteljev precej veliko zahteva, sledé naj tu naloge pismene.

Iz pedagogike: 1. Vorstellung. Bildung des Vorstellungvermögens.

2. Aufgaben. Zweck, Arten, Eigenschaften, Correctur derselben.

3. Welche Verbesserungen auf dem Gebiete des Leseunterrichtes wurden seit Pestalozzi eingeführt?

Iz slovenščine:

1. Za unuke in za narod, za državo skrb imeti, sveta, menim, je dolžnost možal A. Klodič.

2. Jotovanje, jačevanje in hiatus.

Iz hrvaščine:

1. Kad tereti težki hoče, da te smore, ti pogledaj druge još slabije stvore; pa češ lakše — dok ne bude bolje.

2. Obuka u pravopisu u pučkoj školi.

Iz italijanščine:

1. Un maestro ammodo.

2. Il periodo epotetico.

3. Torquato Tasso.

Iz nemščine:

1. Verlangt dein Sinn nach einem edlem Ziele, so binde an Geduld ein efrig Streben, in Gott und Arbeit such' die reche Weihe. Dr. Kellner.

2. Bildung und Gebrauch der gegenwärtigen Zeitform (Mit Beispielen).

Iz računstva:

1. Koliko meri premer okrogle, 3·4 m. dolge jeklene strune, katera tehta 61.772 gramov in je specifična teža jekla 7·82?

2. Koliko velikih zlatih kron vredi 100 tolarjev Mar. Terezije, ako se plačujejo zlatniki po 20 frankov, po 9.65 v srebru? (Iz 1 kg. 9/10 čistega zlata se kuje 147·6 velikih zlatih kron ali 155 zlatnikov po 20 frankov, iz 1/2 kg. čistega srebra se kuje 45 srebrnih goldinarjev in iz 0·280668 kg. čistega srebra 12 tolarjev Marije Terezije?)

3. Kako je računati površje trapeca v ljudski šoli?

Oglasili so se k skušnji zrelosti za ljudske šole s slovenskim poučnim jezikom gg: Bitežnik Josip iz Grgara, Gorečan Josip iz Nove cerkve, Jelinčić Rudolf iz Otlice, Hrašević Ivan iz Trsta, Maslu Anton iz Kopra, Srebrnič Frano iz Solkana, Trampuž Alojzij iz Kostanjevice, Vizintin Rudolf iz Renč, Žagar Mihael iz Globelji.

Za šole s hrvatskim poučnim jezikom: gg. Haidinger Mihael iz Grobelna, Radič Mihael iz Malinske, Tomašić iz Baške Drage.

Za šole z italijanskim poučnim jezikom: Bonin Frano iz Trsta, Budin Jakob iz Cresa, Devescovi Josip iz Pulja, Gregori Jakob iz Gradeža, Mahla Ivan iz Veloske, Narzolini Rudolf iz Trsta, Orbanich Frano iz Milj, Paulin Edvard iz Pieris, Peressin Hermenegild iz Viscone, Rubbia Karl iz Gorice, Speranza Alojzij iz Pulja, Tommasich Hektor iz Kopra, Venturini Dominik iz Pulja, Visintini Orland iz Sagra, Zumin Torquator iz Gradiške.

Če še pristavimo, da so se dali maturanti skupno fotografirati s svojim priljubljenim razrednikom g. J. pl. Kleinmayr-om, sklonam za danes to poročilo, katero svojedobno popolnim.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Glede na državno pravo hrvatsko vlada mej nami velika nejasnost. Treba torej, da v par vrsticah (po „Naši Slogi“ št. 26) načrtamo, kako je poslanec Spinčić pri obnem zboru Edinosti tolmačil to pravo. Rekel je:

„Dovolite mi, da se s par besedami detaknem državnega prava hrvatskega. Ono obstoji, jasni in veljavni dokumenti dokazujejo je za Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo; nadalje za Bosno in Hercegovino, in slednjič tudi za Istro. Glede na slovenske dežele najznameniteji je izvolitev Habsburgov na Hrvatski prestol in pa hrvatska pragmatična sankcija. To pravo priznavajo

tudi učene glave drugih narodov, kakor n. pr. Francozi. A v novejšem času je priznavajo toliko Nemci iz rajha, kolikor tudi naši Nemci, kakor je pisal nedavno list „Deutsches Volksblatt“. Taje je in je nočejo le tisti, ki hočejo, da mi ostanemo v tistem položaju, v katerem smo sedaj. Taje je Madžari in Nemci, pri nas tudi Italijani, protivijo se mu, ker bi potem izgubili svojo premoč nad nami. Toda mi se ga moramo držati trdno, ker ono je jedino zavetje, ono samo nam jamčuje obstanek, razvoj in napredek. Ako pogledamo okoli sebe, vidimo, kaj hočejo z nami, vidimo, da nas hočejo uničiti: da nam gre za življenje“.

Pred par dnevi odprli so v Inomostu Tirolsko deželno razstavo. Na tej razstavi je pa zastopan skoro izključivo le nemški del dežele. Nekoliko industrij iz laškega dela je sicer zastopanih ali v tako neznatni meri, da ni možno govoriti o udeležbi italijanske Tirolske. In gotovo so le politički vzroki krivi, da se Italijani niso udeležili razstave. V tem so namreč Italijani povsod in vsikdar doledni, da postavljajo političke oziroma gospodarske. Neudeležbo z italijanske strani smatrati je torej kot demonstracijo proti vsesкупni državni misli avstrijski.

Iz Tirolske nam je še javiti, da je vlada potrdila pravila novoustanovljenega italijanskega političnega društva, kojega glavni namen je širiti misel absistenčne politike, to je zahtevo: da se italijanski poslanci ne udeležijo razprav deželnega zbora. Njihova želja je namreč ta, da se italijanski del odtrže od nemškega ter da se za prvega ustvari poseben deželni zbor v Tridentu. Slep je, kdor ne ve, kam meri vse to: razcepjenje dežele naj bi bil prvi korak do priklonjenosti italijanskega dela k Italiji. K obilici družih dokazov pridružil se je zopet še ta, ki nam dovoli glasno pojasniti namere in nakane italijanskih rogoviležev. In vender jim gladijo še vedno — in vender jim puščajo moč v rokah, da morejo n. pr. na Primorskem pritiskati kakor jim drago lojalni in zvesti živeli slovenski.

Vnanje države.

Rusko vojno brodogradnje baje ne običe Francije, marveč snide se s francoskim brodogradnje v sredozemskem morju.

Ruska vlada naperila je proiskavoproti raznim katoliškim duhovnikom radi veleizdajstva. Dotični duhovniki so zatoženi, da so baje udje necega tajnega društva. Enaka satožba zadela je rektorja in dva profesorja katoliškega semenišča v Peterburgu.

Iz Sofije javljejo, da sta generalni nadzornik Nikolajev in polkovni poročnik Tantilov ostavila demonstrativno dvor, ker sta bila zapostavljena pri vsprejemu. Ferdinand Koburški kaznoval ju je z 48 urnim sobnim zaporom ter ju odstavil iz stalne vojske.

Nemški cesar snide se z ruskim prestolonaslednikom vsekako o njega povratu iz Londona. „Kölnische Ztg.“ trdi, da ima to vest iz najboljšega vira.

Bivši pruski minister pri sv. stolici baron Schözer vrnil se je iz Rima v Berlin. Nameruje razglasiti zanimivo knjižico o vatikanskem dvoru.

Državni zbor Nemški sešel se je včeraj. Kakor sodijo navadno dobro obveščeni krogi je večina za novo vojaško predlogo zagotovljena. Vzlic temu bode položaj državne vlade zelo neugoden, ker se ta večina v mnogih ozirih ne strinja z vladno politiko, zlasti z ozirom na gospodarske razmere.

Italijanska zbornica konča prihodnji petek ali v soboto razpravo o zakonu za banke. Dosedanja glasovanja utrdila so stališče ministerskega predsednika Giolittija.

Na Španjolskem vršili so se zopet neredi valud užitninskega davka. Dva upornika so vojaki ubili, več jih je ranjenih.

Iz Bruselja poročajo, da je izgubila belgijska država vsled padajoče vrednosti srebra do 200 milijonov frankov.

Iz Indije došla je prevažna vest, ki je napravila veliko hrupa med finančnimi krogi vsega sveta: zaustavilo se je kovanje srebrnega denarja. Vzrok tej znameniti naredbi je ta, ker cena srebra dosledno in trajno pada.

Različne vesti.

Odbor političnega društva „Edinost“ bode imel prihodnjo nedeljo ob 10 uri predpoludne svojo sejo v prostorih „Del. podp. društva“.

Občinski svet tržaški združil se je dne 3. t. m. v II. svojo javno sejo. Prišlo je 45 svetovalcev, katerim je predsedoval najstarejši svetovalec M. Luzzatto. Po odobrenju zapisnika I. seje poroča dr. Piccoli v imenu verifikalnega odbora. Omenja v prvi vrsti, da bode trebalo uvesti občinski zakon, kateri naj bi določeval volilno pravico konsortistov in natanko omenjal slučaje, v katerih naj bi bilo dovoljeno glasovati po pooblaščenju. Zatem izjavlja predsednik, da je dal svetovalec Josip pl. Burgataller svojo ostavko, meni pa, da mu bode mogoče pregovoriti ga, da jo preklicuje. Prečita zatem pismo L. Mauronerja, s kojim izjavlja, da polaga svoj mandat za II. volilno telo v mestu, a da si pridrži oni za II. okraj okolice, in pismo Ivana viteza Nabergoja, s kojim odstopa III. volilni okraj ter sprejme V. Vsled tega pozvala se bode vlada, da razpiše dopolnilne volitve za II. vol. telo v mestu ter za III. volilni okraj v okolici. — Izvolitve v mestu se odobrijo, izvzemši one svetovalce, kateri so člani verifikalnega odbora in o katerih veljavi ima razsoditi verifikalni odbor za okolico.

Dr. Janovitz poroča zatem v imenu verifikalnega odbora o volitvah v okolici. Volitve vršile so se redno in veljavno v I., II., III. in VI. volilnem okraju, ne tako v IV. in V., katera slednja sta uročila utok proti izvolitvi. Govornik povdarja, da mu je znano samo za IV. okraj 28 nepostavnih slučajev, v katerih so se namreč volilci strašili, podkupovali, ali celo zamenjali. Dotična preiskava pa ni še končana, radi tega predlaga, da se odobrijo izvolitve v I., II., III. in VI. volilnem okraju, gledé III. in IV. pa naj se ukrene potrebno, ko bode končana preiskava. Predlog ta se vsprejme jednoglasno. Predsednik izjavlja zatem, da bode dal potrjene novoizvoljene svetovalce objaviti ter zaključi sejo.

Mestni svet tržaški snide se danes točno opoldne, da pričejejo novo izvoljeni svetovalci. Zatem izberó si župana in oba podžupana.

Iz Trebč nam pišejo: Ako zagledate, čitatelji cenjene „Edinosti“, tudi iz naše vasi nekoliko vrstic, nikar se ne prestrašite! Zgodilo se je nekaj v četrtek popoldne, kar me je prisililo, da vzamem v svojo težko, pisanju le malo privajeno roko staro, zarjavelo pero in napišem, kar mi leži na srcu. Kaj pa je bilo v četrtek? vprašal me bodeš izvestno radovedno. Čakaj torej, povem Ti! Čital sem že večkrat, kako radi prepevajo okoličanski mladeniči laške pesmi in da jim je ljubše laško tulenje, katero niti ne razumejo, nego lepe naše narodne slovenske pesni. Tudi tukaj v Trebčah prepevajo po vasi navadno v laškem jeziku, akoprav ni v vsej vasi niti jednega Laha. Mladeniči hodijo v Trst, slišijo laško tulenje in ko se vrnejo domov, hočejo se nekako bahati tudi oni z laško kulturo. A na praznik sv. Petra in Pavla bilo je drugače. V gostilni „Pri Tini“ zbrali so se Trebenski pevci na dvorišču in prepevali so tako lepe slovenske pesni, da se je moralo topiti srce človeku v veselju, ko je slišal lepo ubrane glasove. Oh! da bi bilo to večkrat slišati v Trebčah tako slovensko petje! Vem, da Trebenčani imamo prav dobre glasove in

izvestno bi ne bilo slabo, ako bi se učili peti vsaj enkrat na teden. Ako bi nas kedo pridno v petju poučeval, gotovo bi ne bilo več slišati v naši vasi laškega prepevanja. Po vsej okolici imamo pevska društva, morda bode tudi mi kedaj tako srečni, da si osnujemo slično društvo, kjer bomo gojili ljubezen do slovenskega petja, do slovenskega jezika in slovenskega naroda, kajti le tako bode nam možno, da se otresemo laškega upliva, in da zgubi pri nas „Cikorija“ popolnoma vsa tla. A v to: Bog pomozil!

Iz V. okraja pišejo nam, da so se bili zbrali v nedeljo teden v Padričah mladeniči iz V. okraja. Bazovičanje, Gropajci in Padričanje prepevali so izključljivo samo slovenske pesmi, a mladeniči iz neke druge vasi prepevali so pa laške. Čast vrlim Bazovičanom, Gropajcem in Padričanom, ki pri vsaki priliki pokažejo, da so pravi slovenski sinovi!

Izlet v Divaško vilenico. Izletnik nam piše: V Divaško vilenico prirejeni izlet v nedeljo 2. julija je izpadel nepričakovano lepo, v kljub kratkemu času za priprave in nekorporativni udeležbi Tržaških slovenskih društev. Iz Trsta je odradil vlak od državne postaje ob 2¹/₄ uri pop. z 400 izletniki, katere je pričakovala pri stanici pred Divaško jamo tamošnja godba in po tem spremila do vilenice. V istem času je prispelo več izletnikov tudi iz drugih mest in okrajev kakor iz Gorice, Sežane, Opčin, Proseka, iz Podgrada, ter drugih krajev istrskih, tako, da je število narastlo na povprečno 800 oseb, nešteti domačini, ki so prišli ogledat si krasno razvitično vilenico. V vilenici jo svirala domača godba in odpeli so vrli Openški pevci več pesnij, ki so krasno donele po velikanski votlosti divne te vilenice, obiskovalci pa so brez razločka narodnosti kar strmeli nad nepopisno naravno krasoto te vilenice. Opis njene lepote prepuščamo zmogljivejšemu peresu in omejiti nam se je na nadzemljako veselico, ki se je vršila v Divači. Tukaj pred gostilno „pri kolodvoru“ zbralo se je nešteto občinstvo, ki je poslušalo izborna petje openskih pevcev in sviranje domače godbe, koja je storila vse mogoče, da ugodni ne le poslušalcem, ampak tudi plesalcem — vrli naši mladini. O tej ugodni zabavi pretekli je izletnikom hitro čas — da sami niso znali kakó. Duša priredovalnega odbora temu izletu, znani rodoljub, nagovoril je zbrano občinstvo poudarjaje, da se je prepričal, da ni potrebno — klicati na pomoč tuje časopije, ako se želi napolniti vilenico, kajti zadostovale so le domače novine, ki so prijave poziv priredovalnega odbora za obisk vilenice. V svojem govoru se je spomnil Tržaških društev, ki so bila zastopana ter se jim na obisku preseróno zahvalil naglasivši, da je vkljub velikim stroškom nekaj gotovine ostalo tudi za oni namon in za one, ki imajo potrebo, to je za našo družbo sv. Cirila in Metoda. Povabil je pa pričujoče občinstvo, da se še spomni te prekoristne družbe in sicer Sežanske podružnice. Neutrudljive narodnjakinje so ta čas že obkrožile izletnike in malo časa potem je naznanil isti gospod, da se je nabralo v ta namen 82 kron in 1 italijanska lira. V imenu Tržaških izletnikov zahvalil se je g. prof. Mandić priredovalnemu odboru, posebno omenjenemu gospodu, kakor tudi starešinstvu na tako častnem vsprejemu, na kar se je navdušeno polagoma pričelo pripravljati k povrnitvi v Trst. — Pri ukrepanju v vozove na peronu Divaškega kolodvora je bilo natlačeno občinstvo, ki se je poslavljalo od izletnikov; ko je pa vlak pričel drdrati proti Trstu, nastalo je nepopisljivo, dá, navdušeno klicanje „živio“ in domača godba je v pozdrav zasvirala popotnico.

Zadovoljni moremo biti z moralnim uspehom tega izleta, kajti pokazalo se je, kaj se more storiti, ako se za neko stvar zavzema le neki del občinstva, in sicer vse brez organizacije in jedinstva. Propričani pa smo, da kedaj bi se prirejeli

taki izleti solidarno, t. j. v dogovoru z vsemi Tržaškimi društvi in bi se izlet dobro organizoval, da bi bila udeležba trikrat večja, kakor je bila v nedeljo. Ako se torej še kedaj misli prirediti slični izlet, prosimo, da se to uvaži, kajti tudi tukaj gre za narodno čast!

— Izletnik iz Tržaške okolice pa nam piše: Z veseljem smo opazili v nedeljo 2. t. m., da so slovenski napisi v Divaški vilenici zraven nemških in italijanskih na prvem mestu. To je lepo, čeravno znano, da bi Italijan, ali Nемец prezrl tujstvo v svojih vilenicah, ako bi jih res imel. — Ne moremo pa, in ne smemo zamolčati fakt, da nas je jako neprijetno dirnolo videčim nad uhom v to vilenico le nemšk napis! — To bi morali odločilni krogi brzo popraviti, ter postaviti pred vsem, in sicer na prvo mesto, napis v slovenskem jeziku. — Ker obiskuje Divaško vilenico tudi mnogo tujcev, skrbeti je našim ljudem, da dajo istim že pri urodu v vilenico spoznati, da je tu zemlja slovenska, da je ta vilenica kras slovenske zemlje! Uprav v nedeljo smo slišali in videli lepo številno Italijanov, ki so obédovali to našo podzemsko krasoto. Radi tega bi bilo dobro, da tudi oni zvedó, kaka se i mi zavedamo krasnih naših naravnih darov, ko iste krstimo v slovenskem jeziku. Opomniti nam je tudi, da je potrebno, držala ob poteh v vilenici tu in tam popraviti, kajti v nedeljo odlomila so se taka na dveh krajih. Pri jednem slučaju ni bilo nesreče, tako tudi pri drugem ne, in to le slučajno ne, ker z odlomljenim držalom padel je namreč med skalovje (k sreči ne globoko) neki Tržačan, in le čudna sreča je bila, da se ni poškodoval. Upamo, da oskrbnštvo vilenice tukaj navedeno blagohotno uvaži, kar stori gotovo le v lastno korist.

Na državnem gimnaziju Tržaškem je bilo konec tekočega šolskega leta 391 učencev, in sicer: 127 Nemcev, 137 Italijanov, 76 Slovencev in 25 Hrvatov. Torej Slovani bili so v sadostnem številu; bilo jih je 101. Ostali bili so inozemci. Kakor se torej vidi, kaže se vedno rastoča potreba državnega gimnazija v Trstu sé slovenskim učnim jezikom. Kaj pa bi bilo še-le tedaj, ako bi Sloveni imeli v Trstu svoje ljudske šole?!

Za družbo sv. Cirila in Metoda daroval je g. F. H. 10 kron, ker ni mogel priti h koncertu 18. junija. — Pri odborovi seji podružnice sv. Cirila in Metoda v Trstu nabralo se je 3 kr. 80 stot. — Čisti ostatek od brzojavke, poslana Gunduličevi slavnosti gld. 10.46. — Zmagoslava Kopačin, Franjo Zelen in Nusdorfer Josipa darovali vsaki po 1 krono. — Velečastni g. Jaklič v Trstu 10 kr. — Neimenovani Škedenje 1 kr.

Slavno občinstvo opozarjamo, da je najugodnejše, ako odda za družbo sv. Cirila in Metoda nabrane novce v Dolencevi tiskarni gosp. J. Krmpotiču, kateri je pooblaščen sprejemati je. Darovi se potem priobčijo v „Edinosti“.

Prvo krono za družbo sv. Cirila in Metoda in sicer za pokroviteljino „Bralnega društva pri sv. Ivanu“ so darovali: Ivan Marija Vatovec 2, Marica Nadlišek 1, Valentin Gasperič 1, Ivan Zadnik za godni dan 2, Ivan Marija Hrvatini 1, Tone Negode 1, tamburaši v spomin godu kapelnika g. Ivana Zadnika 3, Ivan Šuban 1, Sofija Hvala 1 in Josip Hvala 1 krono.

Zdraviljsko društvo Tržaško bode obdržavalo danes ob 8. uri zvečer v veliki bozni dvorani redni občni zbor.

Od sv. Jakoba nam pišejo: Za bratovščino sv. Cirila in Metoda bode prihodnjo nedeljo v tukajšnji župni cerkvi sv. maša ob 7 uri. Vsi č. udje in prijatelji „bratovščine“ so k isti uljudno vabljeni.

Bratovščina podpira cerkveno petje v slovenskem jeziku. Sedaj se vezba mlad zbor. Dečki radi hodijo k petju; težko pa je dobiti „basistov“ mej tukajšnjimi mladeniči, koji se menda sramujejo peti skupno z dečki. V zadnjem času oglašilo se je nekaj mladih možakov iz Rocola. Ta novi, mešani zbor pel bode v nedeljo pri sv.

maši. Ko se pa zbor bolj izvežba, peli bode mogel redno vsako nedeljo.

Cenzura na Dunaju. Dne 3. t. m. zaplenilo je državno pravdnštvo malo da ne vse večerne časopise zbok tega, ker so prinesli govor necega delalskega vodje na zadnjem delalskem shodu.

Iz Nemčije še vedna prihajajo vesti o suši. Kmetovalci nimajo krme za živino, vsled česar jo prodajajo po vsaki ceni. Tako n. pr. dobi se na Virtemberškim krava s teletom vred za 30 mark (kacih 18 gld. a. v.) Vsled tega padle so cene mesu skoraj neverjetno nizko. V nekaterih manjših mestih prodaje se goveje meso po 14 nvč., telečje celo po 12 nvč. kilogram!

Italijanski kandidatje inženirstva iz Rima počaste nas v kratkem. Ogledajo si tvornice v Bolonji in Benetkah, iz Trsta odpotujejo dalje na Dunaj in v Pešto.

Mehemed Ali, brat podkralja egiptskega, umrl je dne 30. p. m. v Moravskeji Belicerkvi na difteriti. Študiral je na tamošnji vojaški akademiji. Njega truplo prepeljali so večeraj preko Trsta v Egipt.

Na Grškem prekopali so ožino pri Korintu. Prekop otvori se v kratkem slovesno. K tej slavnosti nameravala je tudi Lloydova uprava odposlati poseben parnik. Ta misel morala se je pa odpustiti, ker grška vlada je odredila, da sme na dan slovesnega odprtja skozi prekop edino le kraljevska jahta in neka mala grška vojna ladija.

Iz Kristjanije (glavnega mesta Švedske) odpotoval je zadnje dni preteklega meseca učenjak Nanten na ladiji „Fram“ proti severnem tečaju. Pripravljal se je na važno to ekspediciojo preko leto dni. Ladija „Fram“ zgradjena je nalašč v to svrhu. Elastična je namreč tolikanj, da se more stisniti liki žoga; tako mogla bode — ako jo stisne večni led — zmuzniti se na površje, in ostati vedno v ravnotežju. Vrne se po kacih štirih letih — ako ne pone-sreči, kakor že brezštevilno družih pred njo! —

Zblaznel je finančni ravnatelj tirolski, dvorni svetovalec baron Karol Czernig med vožnjo na Dunaj, kamor so ga spremljali, ker je bil nevarno obolel. Prispevali na Dunaj, pobegnil je nadzorujočemu zdravniku. Našli so ga kasno popoldne v nezavesti v neki sladničarji, kjer je bil izpil zaporedoma 10 kozarcev ognaca.

Ogenj. Mehanik Anton Collanti, stanujoč v III. nadstropju hiše št. 1 v ulici Malcanton ostavil je večeraj dne 3. t. m. svojega 12letnega sina samega v stanovanju. Vrnivši se s soprogo še-le po polnoči, opazi gost dim, ki se vali iz njegovega stanovanja. Pozove naglo gasilce. Spalna izba bila je v plamenu. Deček namreč prevrnil je bil gorečo svetilnico, petrolej se je vnel in plamen prijel se je kaj urno pohištva. — Nastala škoda je preko 400 gld. Pohištvo bilo je zavarovano. —

Slepar. 19letni Alojzij Škuljin iz Sv. Egida pri Komnu obsojen je bil dne 3. t. m. na desetmesečno težko ječo radi goljufije. Sleparil je namreč sovaščane z bajko, da je zadel veliko srečko — kacih 100—150 tisoč goldinarjev — ter jim kazal višnjav papir, o katerem je trdil, da je tisočak. Ker v domači vasi tisočaka ni mogel zmenjati, posodil mu je nek Anton Jazbic 100 gld., in kmetovalec Danijel Abram poveril mu je molzno kravo.

Kolera v Mekl razsaja grozovito. Dne 1. t. m. umrlo je 400 oseb, a vendar javlja „Reuter“, da bolezen pojema.

North British and Mercantile Insurance Company ali zavarovalna družba proti poškočovanju po ognju, koja je ustanovljena l. 1809 za Angleško z sedežem v Londonu in Edinburgu, deluje že 26 let tudi v Avstro-Ogerski s sedežem na Dunaju. V Trstu pa zastopa to družbo, tudi že 26 let, znana trvdka Räcke-Schröder & Co. v ulici Ghega št. 3. v I. nadst., katere delovanje je podvrženo tukajšnjemu c. kr. trgovinskemu in pomorskemu sodišču. Družba zavaruje pod najugodnejšimi po-

